

Böjte Csaba Éheztem – és ennem adtatok

Interjú Böjte Csabával és a Dévai Szent Ferenc Alapítvány

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Éheztem – és ennem adtatok

Interjú Böjte Csaba
ferences atyával

Szent Ferenc Alapítvány
– Déva –

Impresszum

Böjte Csaba
Éheztem – és ennem adtatok

Interjú Böjte Csabával és a
Dévai Szent Ferenc Alapítvány

„Bizony mondom nektek:
amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is
tettetek, velem tettétek.” (Mt 25,40b)

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció a Böjte Csaba ferences atyával és a dévai Szent Ferenc Alapítványról szóló 2002-ben megjelent két füzet elektronikus változata. A két füzet címe: *Éheztem – és ennem adtatok* és *Segíts a reménynek*. Az elektronikus változat az Alapítvány engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog az Alapítvány tulajdonában van.

A könyv szövegét Ujvári Mátyás vitte számítógépbe.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Éheztem – és ennem adtatok.....	4
Bevezetés	4
Interjú.....	4
Segíts a reménynek	17
Előszó.....	17
Segíts a reménynek!	18
Csodálatos élni az Evangéliumot!.....	20
Hol van Nikaragua?	23
Hiszek az Isten teremtett világ Jóságában	26
Alapítsunk Gyermekvárost!	28
Elérhetőségeink.....	30

Éheztem – és ennem adatok

Interjú Böjte Csaba ferences atyával

Részletek Révész Máriusz: *10 éves a Dévai Szent Ferenc Alapítvány* c. írásából

Bevezetés

Ma már több mint háromszáz árva, félárva, vagy szegény családból kihullott gyerek él Déván, a ferences gyerekközpontban. Böjte Csaba ferences atya fáradhatatlanul megy, gyűjti a gyerekeket, pénzt szerez ellátásukra, segíti a Hunyad megyei magyar tanítókat, tanárokat, cigányóvodát indít, magyar ipari parkot szervez, és nemrég még Bethlen Gábor mintegy 500 éves szülőházát is megvette az általa létrehozott alapítványával. Tőle mindenki más lelkiülettel távozik, mint amilyenel érkezik. Az elmúlt években számomra is mindig lelki feltöltődést jelentettek Csaba testvér gondolatai. Ezt szeretném Önökkel megosztani, hogy átfogó képet kapjanak egy karizmatikus ember életszemléletéről és hitéről, egy nem mindennapi árvaház működéséről, valamint az erdélyi magyarság mindennapos küzdelmeiről.

Révész Máriusz
2002.

Interjú

Mi ösztönözte Csaba testvért arra, hogy szerzetes legyen, majd több mint 300 gyermeket befogadjon, és számukra otthont teremtsen?

Édesapám az 1956-os események után egy verse miatt hét évet kapott, amiből négy és felet leült. A börtönben bántalmazták, és mikor kijött, rá két hónapra meghalt. Gyerekkoromban sokszor úgy éreztem, hogy elvették tőlem édesapámat, és ezért bosszút kell álljak azokon, akik ezt tették. Aztán rájöttem, hogy nem egy személlyel van bajom, hanem egy rendszerrel. Idővel arra is rájöttem, hogy nem is a rendszerrel van bajom nekem, hanem az emberi tudatlansággal, a sötétséggel, butasággal. A sötétséggel nem kell harcolni, nem lehet azt kilapátolni, összetörni, hanem egyszerűen csak fényt, lángot kell gyújtani, bölcsességet kell az emberek szívébe ültetni. Akkor döntöttem el, hogy teológiára megyek.

Amikor pappá szenteltek, a jelmondatom ez volt: „*Isten azt akarja, hogy az emberiség egy nagycsaládot alkosson, s az emberek egymásnak testvérei legyenek.*” Mindig megvolt bennem az a vágy, hogy egy olyan házban éljek, ahova bárki bármikor bejöhessen, ahol bárki otthont találhat, ahol az emberek testvérként, egymást segítve élhetnek. Ez fiatalkori álmom, amit annak idején az Illés Együttes úgy fejezett ki, hogy „sátorvárost alapítunk”.

Amikor Dévára kerültem, úgy láttam, eljött az idő, hogy ezt az álmot megvalósítsam. Akkoriban mindenki azt mondta, hogy Romániában semmit sem lehet csinálni, nincs miből, nem engedik, úgyis szétveri a hatóság. Adott volt a kolostor épülete, amit 1948-ban államosítottak, és amit az 1970-es árvíz annyira tönkretett, hogy teljesen lakhatatlanná vált. Levertem a lakatot, de nem is erőst kellett verni, mert azt a rozsdá leette. Amikor bementünk, az első társaim csodálkoztak, hogy én azt gondolom, itt majd még lakni lehet. Rendi előljáróim is azt mondták, az lenne a jobb, ha az egész lebonthatnánk, a telekre valami szépet építenénk. De én úgy gondoltam, hogy fontos a múltunkat megőrizni, a gyökereinkből kihajtani. Megtettünk mindent azért, hogy ez a romos épület otthonná, „hajóvá” váljon, mert egy régi épület olyan, mint egy hajó, mely a népet a múltból továbbviszi a jövőbe.

Először nyári tábort szerveztünk a magyar származású utcagyerekeknek. Próbáltunk mindenkit összegyűjteni, az állomáson kolduló kisgyerekektől elkezdve a piacon csellengő gyerekekig. Szedett-vedett társaság gyűlt össze, közel 30 gyerek. Csodálatos élmény volt látni azt a metamorfózist, ahogy a kis koldusgyerekek a szeretet hatására átalakultak. Mi nem egy kiflire valót adtunk nekik, hanem megfürdettük, tiszta ruhába öltöztettük, megosztottuk velük az asztalunkat, befogadtuk az épületünkbe, életünkbe. Ezek a gyerekek el voltak bűvölve, próbáltak még az elképzeléseinknek is eleget tenni, csak hogy maradhassanak. Ez az egyhetes tábor olyan szépen sikerült, hogy elhatároztuk, egy egész éves tábort szervezünk.

A tábor után odahaza megfogalmaztam a gyerekek hozzátartozóinak nevében néhány kérvényt. Ezekben a rokonok azt kérték, hogy neveljük mi a gyereket, mert ő erre anyagi helyzete miatt képtelen. Na, én ezekkel a kérésekkel hosszan jártam, mindenki nagy örömmel aláírta, az írástudatlanok persze csak kézjegyükkel látták el. Örvendtek, hogy a gyerekek végre jut valami. Ezután elmentünk a legközelebbi iskolához, és egy titkárnő beírta a gyerekeinket a helybeli román iskola magyar tagozatára. A tanévnyitóra mi is elmentünk. Emlékszem, az igazgatóról arról beszélt, hogy milyen fontos az oktatás, és hogy minden gyereknek tanulnia kell. Igazán szép dolgokat mondott, mi lelkesen meg is tapsoltuk. Utána megkérdezték, hogy mi kik vagyunk. Mondtuk, hogy ennek az iskolának a magyar tagozata. Hát akkor jött a kétségbeesés: ennek az iskolának nincs magyar tagozata! Pár percen belül előkerült a megyei főtanfelügyelő, aki emelt hangon próbálta megmagyarázni, hogy ez lehetetlen, és hogy egy jogállamban ilyen nincsen. Én pedig azt kértem tőle, adja írásba, hogy a magyar gyerekeknek tényleg nincs joguk magyarul tanulni egy állami iskolában. Persze ilyen írást ő nem adott, csak azt mondta, hogy nem tud termet, tankönyvet biztosítani, semmit sem tud biztosítani. Mi meg mondtuk, hogy délután is jó nekünk, szerzünk tanítónőt, tankönyveket. Így indult Déván, a román iskolában a magyar tagozat. Az első évben a huszonegy gyerekünket két tanító néni nevelte, akiket az elején mi fizettük, de később átvette őket a tanfelügyelőség.

A dévai Szent Ferenc Alapítványnak ma már önálló iskolája van. Miért tartották ezt szükségesnek?

– Szent meggyőződése, hogy csak átmeneti szükségmegoldásként fogadható el a szórványban a magyar tagozat. Nekünk önálló intézetekre van szükségünk! A szíami ikreket is, ha mód van rá, szétválasztják, mert minden embernek önálló élete kell hogy legyen. Minden közösségnek is szüksége van családias otthonra, amelyben szabadon, nyugodtan fejlődhet. Amikor 1995-ben megjelent a törvény, hogy Romániában lehet magánoktatás, akkor mi írtunk egy szép levelet, bejelentettük a megyei főtanfelügyelőnek és a tanügy-minisztériumnak, hogy mi élünk ezzel a lehetőséggel, és beindítjuk a magániskolánkat. Ez is megdöbbenést okozott a hatóságnak, rövid egy év alatt túl is tették magukat ezen, és akkor sikerült elintézni, hogy engedélyeink legyenek. Mára már, ami papírt lehetett, azt összeszedtük. A gyerekeink minden probléma nélkül átigazolhatnak más iskolába, és nyolc osztály elvégzése után továbbtanulhatnak.

A törvényben az is szerepel, hogy az állam segítheti a magániskolákat. Ezt úgy értelmezik, hogy majd máskor, de most nem. Államilag elismert gyerekvédelmi központ vagyunk, az állam felkérésére román állampolgárokat nevelünk, a hatóságok hoznak hozzánk gyerekeket; de a tanítók fizetését, a villanyszámlát, a krétát, a naplót a mai napig mégis nekünk kell összekoldulni. Meg vagyok győződve arról, hogy a román állam ezt előbb-utóbb nagyon fogja szégyellni, és biztos, hogy idővel majd orvosolni fogja sérelmünket.

Folyamatosan többes számot használ. Kik jöttek ide dolgozni a gyermekközpontba?

Itt közel hetvenen, világiak, szerzetesek, szerzetesnők együtt szültünk meg és tartunk fent egy intézményt, egy nagycsaládot. Ehhez mindig jön több-kevesebb önkéntes. Szent Ferenc azt mondta, hogy Isten testvéreket küldött. Mi Déván egy nagyon fontos őskeresztényi tapasztalatra tettünk szert. Tiszta szívvel csodálom ezeket a fiatal, lelkes nőket, férfiakat, akiket igazából a gyermekek iránti szeretet hozott közénk az ország minden részéről. Sőt, érkeztek már önkéntesek Magyarország mellett Amerikából, Németországból, Szlovákiából is. Izgalmas kaland egy ilyen nagy csapattal együtt építeni Isten országát. Munkatársaimnak önzetlen, tiszta szívből fakadó munkájukért sajnos csak jelképes fizetést tudok adni (a magyar minimálbér töredékét), és inkább a *ráadással*, az örök élettel vigasztalom őket, amelyet az Úr mindazoknak ígért, akik egyet is befogadnak a kicsinyek közül.

Másként működik ez a gyermekvédelmi központ, mint a szokványos árvaházak, melyek a leglényegesebb különbségek?

A hivatásomat a Jóistentől kaptam, s a Jóisten nem egy gyereket bízott rám, hanem egy *közösséget*. A gyerek ennek a közösségnek szerves része. Ha a család néhány funkciót nem tud ellátni a gyereknevelésben, akkor ezeket átvállaljuk. Van, ahol csak a tanszer vagy az ingázás költségeit kell nekünk fedezni, és van, ahol a gyerekeket a tanév alatt a hétköznapokra fogadjuk be. Ahol a családi háttér nagyon hiányos, ott egész éves gyerekotthoni ellátást biztosítunk. Mindenkinek megkerestem a legközelebbi rokonát, próbáljuk tartani velük a kapcsolatot. Ez sok veszéllyel és teherrel jár, de élő kapcsolat van a gyerekek és szüleik között. Amikor kiderül, hogy a szülőknek nincs bejelentett lakásuk, akkor ebben próbálunk segíteni. Amikor valaki elvesztette a személyazonosságját, akkor anyagilag segítünk, hogy beszerezhesse. Az egész közösséget kell valamilyen módon felemelni. Ha a szőnyegnek csak az egyik bojtját húzom, akkor azt a bojtot leszakíthatom és a szőnyeg is megsérül, de a bojtjal sem tudok mit kezdeni. Az a bojt egész életén keresztül érzi, hogy őt elszakították valamtól, és nem biztos, hogy hálás lesz érte. Sok mindent lehet pótolni, de én érzem – mert én is árván nőttem föl –, hogy bármi, ami az anyát, apát pótolná, az igazából csak protézis. Ha a kezünket levágják, és pótolni kell, az lehet hogy nagyszerű, nagyon drága műszer, de az mindenképpen idegen test, nem az eredeti. Mindent meg kell tennünk, hogy a bajba jutott családok együtt maradjanak, vagy legalábbis lehetőségük legyen idővel egyesülni, még akkor is, ha talán saját hibájukból kerültek ilyen helyzetbe.

A szülők, rokonok bármikor meglátogathatják a gyermekeket. Milyen a viszonyuk a nevelőszülőkkel?

Vannak nagyon szép példák. Volt, hogy jött a szülő, és segített a nevelőszülőnek a lakást kimeszteni. Nyár folyamán mindig akad egy-két szülő, aki például a gyümölcsbefőzésnél vagy bármi másban segít. Van vendéglakásunk, egy-egy anyuka vagy apuka egy-két napig nálunk lakik. Három olyan családunk van, ahol az anyuka látogatta a gyerekeit, végül alkalmaztuk az anyukát azért, hogy nevelje a saját és mások gyermekeit. Egy fiatalember a testvéreit látogatta, és felvettük őt feleségével együtt, hogy gondját viselje saját édestestvérei mellett még további nyolc fiúnak.

Nyáron a gyermekek hazalátogatnak, igen szegény körülmények közé. Nem jelent problémát amikor visszakerülnek, hogy rendetlenebbek, fegyelmetlenebbek lesznek? Milyen hatással van ez a gyerekekre?

Nálunk a bejáratnál nincsen ör, nincsen kapu, nincsen zár, hozzánk csak az jön, aki akar. A gyerekek *akarnak* jönni. Sajnos veszítettünk is gyereket. Egy harmadikos lányt

hazaengedtem, és biza ősszel nem jött vissza. Amikor utánamentem, kiderült, hogy gyereket vár. Korosabb volt, mint az évfolyamtársai, tizennégy év körüli. Megszülte a babáját, és most férjével neveli. A fiúkkal húsvétkor elmentünk és meglocsoltuk. Oszálytársaival megbeszéltük, hogy Marikának jó-e az, hogy így döntött. Megbeszéltük a gyerekekkel azt, hogy mi a nemi élet, és mivel jár. Én azt hiszem, hogy nem kell Istent játszanom, nem kell más emberek helyett döntenem. Egy dolgot tudok tenni: felhívom a figyelmet a veszélyre, figyelmeztetem őket. A döntés már az ő kezükben van. Igen, biztos, hogy veszélyforrás az, hogy hazaengedjük a gyerekeket. Valószínű, hogy valamelyik tetűt hoz vissza magával, vagy bolhát, esetleg rossz szokásokat, de ennek ellenére sokkal több a haszon abból, ha a gyerekek hazajárnak, mint a kár.

Az sem okoz gondot, hogy néha sokkal jobb körülmények közé mennek nyaralni? Magyarországi, ausztriai plébániáknál, családoznál töltött napok után nincs törés a gyerekekben?

A virág is fordul a fény felé, a krumpliinda is a pinceablak felé kúszik. Az ember is törekszik – Isten így teremtett minket – a jóra, a fény felé. Az egyik fiúcskának az arca van előttem. Az apja részeges, mindennaposak a családi verekedések. Ez a fiú elment egy külföldi táborba, ahol keresztény családok fogadták a gyerekeket. Amikor visszajött, elmondta, hogy számára megrendítő volt az, hogy a vendéglátó szülők mennyire szeretik egymást. Soha életében nem tudta elképzelni, hogy egy férfi annyira gyöngéden tudjon beszélni egy nővel. A másik megjegyezte, hogy ott még a tehénistálló ablakában is van virág. Biztos, hogy ezt nehéz feldolgozni, de nem szabad abban a tudatban felnőnie a gyermeknek, hogy az a normális, ami odahaza van. Nem szabad hagyni, hogy abban a hitben nőjön fel, hogy az a rendjénvaló, hogy náluk nincsenek virágok, nincsen gyep, nincsenek fák, náluk csak sár van, összetépett föld, feltúrt gödrök és veszekedés. Azt hiszem, mindig fájdalmas dolog a helyéről kifdicamodott végtagot visszatenni a helyére. Akármennyire fájdalmas, a gyereket rá kell ébreszteni: Isten arra teremtette az embert, hogy virágok között, örömben, szeretetben, boldogságban éljen.

Hunyad megyében ez a legnagyobb árvaház. Az Európai Unióban kisebb árvaházakat hoznak létre, mert a modern pedagógia szerint nem jó, ha ennyi alulszocializált gyerek él együtt. Itt nem okoz ez gondot?

Mi egy kis faluhoz hasonlítunk, nem pedig egy árvaházhoz. Közel húsz család él itt együtt a maga tíz-tizenkét gyermekével, és egy közösséget alkot. Én csak így tudom elképzelni a mi életünket, mert ez egy kis magyar sziget. Szórványban élünk; ha ezeket a gyerekeket szétszórnam a nagyvárosban, akkor ez nem a megmaradást, hanem a *beolvasást* idézné elő. Nemcsak a magyarság és a kereszténység szempontjából lényeges, hogy kisebb területen koncentrálódjunk, hanem a számunkra fontos értékek miatt is. Lángot a napfény csak akkor gyújt, ha egy lencse összegyűjti a sugarakat. Ha tüzet akarok rakni, és azt akarom, hogy az égjen, lobogjon, meleget, fényt adjon, akkor ahhoz több ágot kell máglyába raknom. Ha én szétszórom az ágakat, és mindegyiket valahol külön-külön próbálom meggyújtani, abból soha nem lesz tábortűz. Elengedhetetlennek tartom, hogy közösséget alkossunk. Persze minden családnak, mindenkinek megvan a saját autonómiája, maga szervezi meg a programját. Többször is beszélgettünk erről a gyerekekkel és a munkatársaimmal, de nálunk senki nem tudja elképzelni azt, hogy most ő a maga nyolc-tíz gyermekével valamire külön vonuljon. Örömmel vannak itt az emberek együtt. A középkorban az volt az egyik legnagyobb büntetés, ha valakit egy közösség kizárt magából, és magányos életre kárhoztatta. A mai világban, mikor mindenki bezárkózik a maga kis negyedik emeleti betonkuckójába, ez

a középkori mentalitás furcsának tűnik. Mégis sokkal emberségesebb volt az, amikor az a faluközösség együtt élte, szervezte az életét, együtt ünnepelt, együtt élt.

Tíz-tizenkét gyerek él egy családban, az Európai Unió országaiban ez a szám is lényegesen kisebb, a hasonló szociális családokban három-négy gyermek a maximum, amit nevelnek. Ez nem jelent valamiféle problémát?

Ha egy hajó elsüllyed a tengeren, akkor a mentőcsónakban nehéz azt mondani a fuldoklónak, hogy nem vesszük fel, mert a szabvány szerint megtelt. Itt Déva környékén, a Zsil völgyében elsüllyedt a nehézipar, és nem az európai standardok szerint élnek az emberek. Lehet, hogy mi sem az európai szabványoknak megfelelően működünk, de itt a gyerekek mindig kapnak enni, fűtött szobában laknak, iskolába járnak, ami az otthonaikban elérhetetlen volt számukra. Boldog lennék, ha egyszer az európai normák szerint működhetnénk. Itt akkora a szegénység, hogy ha valamilyen csoda folytán kiürülne az intézmény, de az ajtók nyitva maradnának, két hét alatt újra megtelne.

Nálunk is nyolc gyerek a norma. Na, most akkor hogy van? Tíz éve működünk. Amikor egy család bajba jut, mi befogadunk két gyereket. Az anya szül még egy-kettőt és jön, hogy fogadjuk be azt is. Van, amikor kiderül, egy állami árvaházban élnek valamelyik gyerekünknek testvérei. Ha befogadjuk őket is, akkor mindent megteszünk, hogy a nálunk lévő testvére mellé kerüljön. Aztán jön egy anyuka, leül a templom elé, és kéri, hogy fogadjuk be a gyereket, mert hajléktalan, mert munkanélküli, mert külföldre megy dolgozni, mert... Én mondom, hogy nincs hely, s akkor jönnek a gyerekek, és megkérdik: „Pap bácsi, miért nem fogadjuk be?” Mondom, nincs hely. „Hogyne lenne, ott az ágyban mellettem, jól elfér!” – válaszolja. Állíthatom, eddig még soha nem történt meg, hogy egy gyerek tiltakozzon azért, mert testvére született. Tavaly például jött két új kicsi gyerek egy fiúcsaládba. Tizennégy-tizenöt éves fiúk általában nem arról híresek, hogy szeretnek kicsiket dajkálni. A nagyobb fiúk eljöttek és megköszönték, hogy az ő családjukba kerülhettek ezek a fiúcskák. Pedig nem is én választottam őket, hanem a nevelőnőjüknek tetszett meg a két legényke.

– A dévai ferences árvaház igazán nem csak Déván működik, hanem Szászvárosban is. Ez a ház hogyan jött létre?

Újabb és újabb gyerekek jelentkeztek. Lehetőség adódott, hogy a szászvárosi ferences kolostort átvegyük. Szászvárosról tudni kell, hogy 1296-ban telepedtek le ott a ferencesek. Rengeteg nehézségen ment keresztül ez a templom és kolostor. Nagy, kéthektáros kert közepén áll a templom, ahol a kommunista időben kényszerlakhelyen élt több mint száz nővér. Ezeknek a nővéreknek az volt a hibájuk, hogy osztrák, magyar és német katonákat ápolták, mint vöröskeresztes nővérek. Ott, ahol most ötven árva gyerek alig fér el, több mint száz nővér lakott több mint harminc évig. A kolostor felszabadult, a nővérek visszamehettek az anyaházukba, közösségeikbe. Akkor az épületet megkaptuk, és átrendeztük. Amikor a gyerekek odaköltöztek, este kijöttem, bent égett a villany, kihallatszott a víg gyerekzsivaj. Arra gondoltam, hogy milyen szép dolog élni az evangéliumot, amink van azt megosztani a legszegényebbekkel, és éreztem, hogy ezen az estén a Jóisten is elmosolyogja magát az égből.

Marosnémetin is működtetnek egy cigányóvodát. Ez hogy jött létre?

1992-ben, amikor Dévára kerültem, kikerestem a népszámlálási adatokat, és döbbenet láttam, hogy olyan helységekből is sokan vallották magukat magyarnak, ahol az egyházi

nyilvántartások szerint egyetlen magyar sem él. Marosnémetin is hatvanan voltak ilyenek. Amikor kimentem, elég barna bőrű testvéreket találtam ott. Úgy éreztem, hogyha ők ebben a tengerben magukat tudatosan magyarnak vallják, akkor nekem, mint magyar papnak melléjük kell állnom. Kimentünk, és a barakkokban francia segítséggel kicseréltük az összes villanykapcsolót, dugaszt szereltünk minden lakásba, az ablakokat tokozattól kicseréltük. Úgy láttam, hogy a legnagyobb segítség nekik mégis egy óvoda lenne. Igaz, a faluban lent van egy óvoda, de oda nem szívesen fogadják be a cigánygyerekeket. Létrehoztunk hát számukra egy óvodát, ami az idén fejezte be a hetedik tanévet. A gyerekeknek nemcsak játékot, hanem naponta uzsonnát is osztunk. Az óvoda után többen bejöttek Dévára, és most nálunk tanulnak.

Tíz éve vannak nálunk cigánygyerekek, a dévai gyerekek körülbelül húsz-huszonöt százaléka cigány származású. Ezekkel a gyerekekkel semmivel se volt több bajunk, gondunk, mint bármelyik más gyerekkel. Nagyon szépen tudnak viselkedni; van akinek jobban megy a tanulás, van akinek gyengébben, én nem tudok különbséget tenni köztük.

– Munka itt a gyermekvédelmi központban is van elég. Miért tartja mégis fontosnak, hogy Hunyad megye többi magyar tagozatával is rendszeresen tartsa a kapcsolatot?

– Miután Dévára kerültem, hosszan jártam egy kis karácsonyi ajándékkal a megye magyar iskoláit, mint ahogy a cserkészek is felderítik azt a térséget, amelyben élnek. Megyénkben önálló magyar iskola nincs, de hat helységben van I–VIII. osztályos magyar tagozat, és még négy helyt még működik I–IV. osztály. Ezeken a tagozatokon egy-egy tanítónő hősies alázattal próbálja évről évre összeszedni a magyar gyerekeket, és egyedül oktatni I–IV. osztályos, sokszor magyarul már alig tudó növendékeit. Pusztakalánban a tanítónő könnyel a szemében fogadott és azt mondta, hogy bár évtizedek óta „kínlódik” itt, de mostanig ez senkit nem érdekelt, soha senki nem nyitotta rá segítőkészen az ajtót. Döbbenetes az az elszigeteltség, szegénység, amelyben ezek a szórvány magyar tagozatok próbálnak működni, soha sem tudva azt, hogy a következő tanévre lesz-e elég gyermek, tankönyv, s leginkább jóindulat a hatóság részéről! Mindezek fényében természetes, hogy csapatba kellene szerveződnünk mindannyiunknak, akiknek fontos a dél-erdélyi magyar oktatás. A megyénkben közel száz tanár, tanító, óvónő működik, úgy látom, hogy közösen, van esélyünk eredményesen újraéleszteni a magyar oktatást. A munkánknak megvan az eredménye, a beiskolázott gyerekek száma évről évre nő. Déván egy-két éve alig néhányan érettségiztek, most 78 diák kezdi el a kilencedik osztályt. Hiszem, hogy van remény, van jövő, hiszem, ahogy a székely ember mondaná, hogy nem döglött lóra verjük a patkót.

– Most tíz éves a dévai Szent Ferenc Alapítvány, és úgy tűnik, hogy folyamatosan, gyors tempóban fejlődött. A román hatóságokkal nem volt gond soha?

– Egyetlen egy gyerek sincs nálunk azért, mert a románok agyonütötték volna az apját. Ugyanígy nem tudok arról, hogy bármelyik állami árvaházban lenne egy gyerek, aki azért van ott, mert a magyarok megölték volna a szüleit. Nem szabad bedőlünk a gonosz lélek csábításának! Erdélyben a magyarságnak a legnagyobb problémája nem a románsággal van, hanem a saját bűneivel, hibáival. Ha az alkoholtól vagy a más jellegű bűntől meg tudnánk szabadulni, és nagyobb szolidaritás lenne köztünk, akkor egy csodálatos szép magyar közösséget lehetne Erdélyben létrehozni.

Ennek ellenére azt is el kell mondanom, hogy nem mindig örvendettek annak, hogy vagyunk. Sajnos volt olyan, hogy egy tanfelügyelő vagy más hivatalos személyek próbálták megakadályozni kezdeményezéseinket. Én ilyenkor nem veszekedtem, hanem amit Isten tőlem kért, azt próbáltam keresztülvinni. A szászvárosi iskola alapításánál például a megyei

prefektus, a szászvárosi polgármester, a főtanfelügyelő, a gyermekvédelmi igazgató, a megyei főjegyző körbe leült, és elmondták, hogy miért nem lehet még egy árvaházat alapítani – majd én is elmondtam az érveimet. Egyórás beszélgetés után éreztem, hogy patthelyzet alakult ki. A prefektusi irodában ki volt rakva egy nagy kereszt, tehát ők is vallásosak voltak. Mondtam, hogy úgy látszik, ezt mi ma nem tudjuk megoldani, próbáljuk Isten segítségét kérni. Felálltam, s elkezdtem a Miatyánkot imádkozni. Erre biztos nem számítottak, és végül beírták a gyerekeinket az iskolába. Igaz, nem szeptemberben, hanem februárban – de szeretettel azért áttörést lehetett elérni itt is.

Déván például 1992-ben költöztünk be a kolostorunkba, de hivatalosan csak 1999-ben adták vissza az épületet. Hét évig jogtalanul laktunk a saját ingatlanunkban, mert papíron mégiscsak az állam tulajdonában volt. Soha nem álltam le veszekedni. Amikor jött valaki, hogy költözzünk ki, mosolyogva behívtam az akadémikusodót egy kávéra, és elmondtam, hogy igazából nekünk is fárasztó ennyi gyerekkel együtt lakni, de mit csináljak, ezt kéri tőlünk Isten, meg a józan eszünk is. Aztán kijelentettem, hogy én nem fogok visszavinni egy gyereket sem az utcára. Ott van a rendőrség, jöjjön, s vigyék el a gyerekeket, vigyék vissza az állomáshoz vagy ahova akarják. Csak azt kértem, szóljanak idejében, hogy a televíziót ki tudjam hívni, hogy a híveim el ne keressenek, ha azt látják, hogy tegnap még itt voltak az árvagyerekek, mára már nincsenek itt, és én mégis tovább prédikálok a szeretetről. Persze, hogy nem jöttek.

Tehát a hatósággal nem veszekedni kell, hanem arra kell kérni, adják írásba például azt, hogy nem szabad magyar nyelven tanulni, vagy hogy nincs az embernek joga iskolát alapítani. Ezt le nem fogja írni soha, senki. Azt, hogy nem lelkesednek, meg kell érteni. Hogy őszinte legyek, ha nekem egy magyarulta vidéken, például Csíkszeredán egy román iskolát kéne alapítanom, nem lenne könnyű dolgom a rokonokkal és a barátokkal. Nekünk is meg kell értenünk, hogy nincsenek könnyű helyzetben, ha Déván, Vajdahunyadon vagy Szászvárosban a szőnyeg alá seprert problémákat előveszünk, és próbáljuk megoldani.

– Hogy lehet egy ilyen intézményt fenntartani, mekkora költségvetéssel rendelkezik, és hogyan jön ez össze?

– Egyszer egy ferencstől megkérdezték, hogy miből él. És azt mondta, hogy a szegénységből. S hogy él? Köszöni szépen, elég jól. Tehát lehet, hogy furcsa, de költségvetésünk nagy részét tényleg naponta, hetente vagy havonta teremti elő a Jóisten. Tavalý egy gyereknek a dévai tartózkodása naponta körülbelül egy euróba, pontosan 247 forintba került. Természetesen ennél többre lett volna szükségünk de sajnos, csak ennyi áll a rendelkezésünkre. Idén 10.000 Ft-ból ki lehet hozni egy gyerek havi ellátását: ebben benne van a koszt, szállás, munkatársak fizetése, minden. Ennyibe kerül egy gyerek megmentése. A román állam által elismert gyermekvédelmi intézetünk minden Hunyad megyei gyerek után kap ötszázezer lejt, ami kb. négyezeröttszáz forintnak felel meg. Emellé körülbelül ötezer forintot kell még összekoldulnom ahhoz, hogy a gépezet működjön. Ekkor tudom kifizetni a munkatársakat, a villany- és gázzámlát, a kenyér árát. Persze ennél sokkal több pénzt is el lehetne költeni, de enélkül megakadna a szekér.

Szent Ferenc azt mondta, hogyha az ember a becsületes munkája után nem kapja meg a bért, akkor nyugodtan járuljon az Úr terített asztalához. Mi becsületesen dolgozunk, a román állam ennyivel támogat bennünket, a többit, úgy gondolom, hogy az Úr terített asztalától próbáljuk összeszedni ősi ferences stílusban, azaz koldulunk. Elfogadunk mindenféle segítséget. Több mint száz gyereket képletesen örökbe fogadtak osztrák, német, olasz és magyar plébániák családjai, akik tartják a kapcsolatot a gyerekükkel, és minden hónapban küldenek pénzt az ellátásukra.

Én pap vagyok, a papot azt azért tartják, hogy beszéljen. Paptársaim meghívják hol ide, hol oda, és én el is szoktam menni szeretettel. Viszek általában egy mikrobosznyi gyereket, megtartom az előadást, az elmélkedést, a prédikációt. Ha nem is mondom, de látják a hívek, hogy elég sok éhes száj van nálunk. Döbbenetes az egyszerű emberek jósága! Például Gyergyóremetén egy ilyen alkalom után tizenkétezer(!) kiló krumpli gyűlt össze. A csákovai öregek otthonában kaptunk ezer liter olajat. Vagy Tasnádszántódon megvolt a triduum, és végül utánunk jött egy teherautó és hozott hatezer kiló búzát, kukoricát; adtak még két tonna szilvát, sőt a nénik ki is főzték nagy üstökben, még cukrot is adtak a szilvaízhez. Ez mind-mind az emberek jóságát bizonyítja, és azt, hogy népünkben van életerő, lendület, élni akarás és segítőkészség.

Déván is sokszor meglepő módon segítettek egyszerű emberek. Az első évben például egy néni minden áldott reggel hat órakor idejött, és szó nélkül felakasztotta a kilincsré az asznapra való uzsonnát a gyerekeknek. Tudta, hogy hány gyerekünk van, annyi szelet kenyert kent meg. Amikor volt pénze, felvágottat is rakott rá, amikor nem, akkor csak sót és paprikát hintett a zsíros kenyérre. El is neveztek a gyerekek uzsonnás néninek.

Vannak románok is Déván, akik rendszeresen segítettek, vagy segítenek. Van olyan férfi, aki a jövedelmének tíz százalékát havonta hozzánk beadja. Vagy az is olyan jól esett az idén, hogy az ortodox húsvét után a szomszéd faluból, Solymosról az ortodox pap bejött egy nagy Mercedessel, és hátul a csomagtér tele volt finomabbnál finomabb süteményekkel, amit a hívek adtak össze nekünk. Tavaly, amikor az árvíz volt náluk, mi is kimentünk a gyerekekkel, és több családnak is adtunk egy-egy zsák ruhát, hogy segítsünk. Ezek olyan szép dolgok, amikre figyelni kell, és ez sokkal előremutatóbb, mint a torzsalkodás, vagy az erőszakoskodás.

Nagyon sokan jönnek azért hozzánk, hogy imádkozzák a gyerekekkel különféle gondjaikért. Egy román férfi doktorálni készült, és misét fizetett, hogy a gyerekekkel imádkozzunk azért, hogy sikerüljön neki a vizsgája. Amikor sikerült neki, nagyobb összeget kaptunk tőle, a csempekályhák építését ebből tudtuk kifizetni.

A szeretet határok fölötti. A szeretet nem a génjeinktől függ: egyszerűen jó dolog szeretni, jó dolog ajándékot adni. Hiszek abban, hogy ebben a térségben a szeretet győzedelmeskedni tud a gyűlölködés, a széthúzás fölött. Gondoljunk csak a kezdetekre: Árpád vezérnek volt bátorsága megvágni a vénáját és merte odanyomni talán más etnikai csoportból álló törzsfőnek vénájához, merte összevegyíteni az ő vérét a máséval. Kérdés az, hogy mi merünk-e hasonló jellegű gesztusokat tenni úgy, hogy azokat tudatosan átéljük és vállaljuk. Ha arról van szó, hogy ki nem tartozik hozzánk, akkor az ember fizikailag is, de mint nép is nagyon könnyen magára maradhat, és az elszigetelődött részek általában el szoktak halni.

– *Magyarországról milyen segítség, milyen támogatás jött az elmúlt tíz évben?*

– Az elején csak szórványos támogatás jött, jelképes inkább, az Illyés és a Mocsáry Közalapítványtól, de nekünk nagyon fontos volt ez is, mert szimbolikusan jelezte, hogy mi is a magyar néphez tartozunk. Az utóbbi három-négy évben éreztük azt, hogy valakik figyelnek ránk. Információkat kaptunk, és pályázatainkat kedvezőbben bírálták el. Talán ha néhány számot mondok, érthetőbb leszek: amikor Dévára kerültem, négyen jelentkeztek a kilencedik osztályba. Ez a szám évről évre nőtt, a tavaly már hatvanan, az idén hetvennyolcan kezdik el a líceumot. Ez annak köszönhető, hogy kaptunk támogatást. A magyar középiskolás gyerekek jelenleg már három helyen tanulnak Déván. Ha ilyen sokan lesznek évfolyamonként, akkor hamarosan önálló magyar középiskolát kell majd létrehozunk. Nagyon remélem, hogy a magyar kormányváltás nem jelenti azt, hogy kevésbé fognak szeretni bennünket, és hogy továbbra is fogják támogatni a szórványmagarságot a megmaradásban.

Nem csak anyagi segítség érkezett az elmúlt időszakban, hanem természetbeli is. Az idén sokat szerepeltünk a médiában, de azt nem is reméltem, hogy ekkora visszhangja lesz ennek. Ezen a nyáron mindig legalább tízen voltak nálunk Magyarországról, akik azért jöttek, hogy segítsenek. A krumplipucolástól elkezdve mindenben nagy-nagy örömmel, szeretettel vettek részt. Egyik nyári reggel érkezett egy soproni hölgy, mi éppen mentünk ki a Sztrére „szőnyegmosni”, arra a helyre, ahol a piski csata is volt. Mondtam neki, hogy pihenjen le, de ő azt mondta, semmiképpen ki nem hagyná ezt a lehetőséget. A szőnyegmosás abból áll, hogy egy asztalt beteszünk a folyóba, rárakjuk a szőnyeget, beszappanozzuk, súrolókefével megsúroljuk, a patakban leöblítjük. Én súroltam, ő szappanozta. Közben megkérdeztem, hogy mivel foglalkozik, és kiderült, hogy csellista a filharmóniában. Kicsit elszégyelltem magamat, de ő azt mondta, hogy nagyon jól szórakozik, és azt hitte, hogy ilyen csak a filmekben van. Volt olyan mérnök, aki nekiállt és polcokat szerelt, a másik meg meszelt. Jelenleg is két fiatal egyetemista fiú van nálunk, éppen szilvalekvárt kevernek. Az néha már minket is komoly feladat elé állított, amikor váratlanul betoppant egy-egy nagyobb csoport, hogy segíteni szeretnének. Hálásan köszönöm, hogy ekkora szeretet és jószág van a magyarországi testvérekben.

– *Úgy sejtem, tartósabb magyarországi segítségre is szükség lenne. Vannak olyan tantárgyak, amelyből tanárhiány van. Ezzel kapcsolatban vannak-e elképzeléseik?*

– Egy-egy tanító néni, számtantanár, mérnök, csodát tudna tenni a szórványban, áldás lenne az ottani jelenlétük! Nagyon jó lenne, hogyha a magyar egyház valamit visszanyerne a hajdani missziós lendületéből és merne mosolyogva elmenni a Zsil völgyébe, Temesvárra vagy Aradra, és felkínálni az ottani megfáradt kollégáknak a segítséget. Én hiszem, hogy a tízmilliós magyarországi magyarságban vannak olyan fiatalok és felnőttek, akiknek az a hivatásuk, hogy lehajoljanak a szórványban élőkhöz, a szeretet misszióját vállalják.

Most ezt az alkalmat megragadom arra, hogy üzenjek azoknak, akikben ez az álom újból és újból visszatér: merjenek lejönni Erdélybe, Kárpátaljára, a határon túli területekre! Erdélyből rengetegen mennek Magyarországra dolgozni. Miért ne lehetne, hogy Magyarországról jönnének Erdélybe óvónők, tanítók, tanárok, egy évre, kettőre, és segítenének összeszedni legnagyobb értékeinket, a gyerekeket? Gondolom, nagy dolog elmenni, aranyat ásni, hátrahagyni mindent, és Dél-Afrikában vagy Kanadában összeszedni a föld kincseit. Egy gyermek, egy élet sokkal, de sokkal nagyobb érték, mint egy aranyrög! Miért ne mennénk és miért ne szednénk össze ezeket a gyermekeket? Nagyon sokan vannak!

Nemrég voltunk egy állami árvaházban, amelyik 50 km-re van a magyar határtól. Elvittünk találomra tizenegy gyermeket kirándulni a közel kétszázból. Ebből hat magyar származású, magyar nevű volt. Az egyik kislány ötször elmondta, mire megértettem, hogyan hívják? nem tudott magyarul, saját nevét nem tudta kiejteni. Később odajött hozzám, hogy szeretne mondani valamit: „Azok közül, akiket ismerek, te vagy az első ember, akinek nem fáj az, hogy magyar.” Ezt a kislányt a román társai a kimondhatatlan neve miatt, annak ellenére, hogy nem tud magyarul, „bozgorkának”, hazátlannak csúfolják.

Ki tudja, hány gyermek van Erdélyben, aki számára a magyarság csak sebet, billogot, fájdalmat jelent! Azt gondolom, hogy Magyarországnak erkölcsi kötelezettsége is őket összeszedni, megsimogatni, megölelni, és azt mondani, hogy szeretlek téged, csak azért, mert Szentkirályinak vagy Koppányinak hívnak, mert apukád, anyukád magyar volt, mert hozzánk tartozol. Erre ma itt Romániában van lehetőség. Bárki szeretettel bemehet egy állami árvaházba és elvihet magával kirándulni, fürödni, fagyaltozni néhány gyermeket.

– *Hogyan foglalná össze Csaba testvér az elmúlt tíz év tapasztalatait? Mi lesz ezekkel a gyerekekkel, ha elvégzik az iskolát?*

– Hiszem, hogy az ember a legnagyobb érték ezen a Földön. Tíz év alatt nagyon sok vállalkozót megismertem Hunyad megyében. Mi is építkeztünk, kenyeret veszünk, húst veszünk; a hentestől kezdve a szobafestőig, autószerelőig, sok-sok emberrel kapcsolatba kerültem, úgy is, mint lelkipásztor, úgy is, mint megrendelő. Ezek az emberek azt mondják, hogy a legnagyobb gondot az jelenti, hogy nincs elég pontos, becsületes, tisztességes ember, olyan, akire nyugodtan rá lehetne bízni a munkát. Egyik vállalkozó ismerősöm mondta, hogy nyugati anyagból, nyugati technikával, technológiával, de balkáni szellemben nevelt emberekkel nem lehet eredményeket elérni. Ezért, ha európai, keresztény szellemben olyan gyerekeket tudok nevelni, akik megállják a helyüket, akik fegyelmezettek, vidámak, szeretik a munkát, akkor rájuk mindig szükség lesz. Ez a tíz év igazolt, mert valóban senkiért sem kell szégyenkeznek. Van, aki családot is alapított, van, aki már a főiskolát is elvégezte. Egy sem él munkanélküli segélyből vagy feketemunkásként, hanem mindegyikük adófizető állampolgára a román államnak.

– *Déván nemrég megvették az egyik ipari szövetkezet központját. Ezzel milyen terveik vannak?*

– Megmaradásunk egyetlen módját abban látom, ha a szórványban szigeteket, kisebb közösségeket hozunk létre. Ha jelenleg egy magyar szobafestő, nyomdász vagy a kőfaragó keres valakit, akkor biztos nem etnikai alapon fogja kiválasztani a munkatársat, hanem hozzáértés alapján. Úgy gondoltam, hogy az iskolát végzett gyerekeknek, egy inkubátor-közösséget hoznánk létre. Ezek a gyerekek egy évvel többet maradhatnának nálunk, s ez idő alatt megszervezett életük lenne. Megismernék a dévai magyar vállalkozókat, kiválasztanák azt a szakmát, ami nekik a legjobban tetszik. Ez év alatt közelebb kerülhetne a mester a tanítványához, és eredményes záróvizsga után a mester munkakönyvet adhatna a gyerek kezébe. Ezt a célt szolgálja ez az újonnan vásárolt létesítmény. Az irodákat kollégiumi szobákká szeretnénk átalakítani, a műhelyek egy részét osztályteremmé, a másik részét meghagynánk műhelyeknek.

Ez a három-négyezer négyzetméter beépített ipari terület alkalmas arra is, hogy erdélyi vagy akár magyarországi mesterembereknek kiadjuk a műhelyeket. Egy kis ipari park jöhetne itt létre. A szórványmagyarság szerepe fel fog értékelődni, mert helyismerete van, mert át tudja hidalni a nyelvi nehézségeket, mert egyszerűen ismeri ezt a közeget, ahova a jövődöbéli, magyarországi vállalkozó szeretne befektetni. Vidékünkön például rengeteg márványbánya van, ezenkívül turisztikai szempontból vonzó, szép vidék Retyezát környéke. Ahogy az osztrák testvérek Nyugat-Magyarországon különféle vállalkozásokat hoztak létre, úgy eljön az idő, amikor magyarországi vállalkozók számára is vonzóak lesznek a dél-erdélyi tájak.

– *A kolostortól nem messze egy ötven férőhelyes gimnáziumi leánykollégiumot építenek. Miért van erre szükség, és milyen támogatásból jöhet ez létre?*

– Az Arad-, Nagyenyed- és Brassó-háromszögben, ami több mint háromszáz kilométeres körzet, magyar nyelven sajnos csak Déván lehet érettségizni, szakmát tanulni. Több tízezer magyar él e térségben, akiknek a gyermekei számára ha nem teremtünk bentlakást, kollégiumot, akkor ezek a gyerekek román iskolába fognak menni és beolvadnak. Ezért fontosnak látom szórvány-kollégiumrendszer kiépítését Déván. Ezelőtt két évvel egy négy lakrészből álló tömbházat tudtunk megvásárolni a fiúk számára. Idén az Apáczai Alapítvány támogatásával sikerült egy negyven lány számára alkalmas kollégiumi épületet megvásárolni,

amelyet a tanévkezdésre át is tudunk alakítani, a nagylányok már ott kezdték a tanévet. A nevelésben piarista nővérek segítenek.

– A jövőre vonatkozóan milyen tervei vannak a Szent Ferenc Alapítványnak?

– Déva egy nagy kísérlet volt. A nagy kérdés az volt, hogy lehetséges-e Romániában ilyen jellegű munka, egyáltalán a mai generáció képes-e önzetlenül, Isten nevében ölbe venni egy családból kihullott, árva, félárva gyereket? Vajon képesek vagyunk-e egyáltalán a mocsok, a szenny mögött meglátni a jövőbeli generációt, a jövőbeli magyar értelmiséget? Mert végül is erről van szó: ahogy Michelangelo meglátta a márványtömbben a szobrot, ugyanúgy egy jó pedagógusnak meg kell látnia az utcán esetleg kolduló, koszos gyermekben a felnövekvő magyar értelmiséget, az édesanyát, a jövőt, a holnapot.

Ez a tíz év arról győzött meg, hogy Romániában lehetséges ilyen munkát folytatni. A hatóságok, ha nem is kitoró örömmel, de engedik az önálló magyar gyermekvédelmet. Most az a célunk, hogy több megyében hozzunk létre magyar gyermekvédelmi központot.

Az idén tavasszal meglepetésként ért, hogy a magyar püspökkari konferencia a dévai árva gyerekek számára gyűjtést szervez. Közel tizennégymillió forint gyűlt össze. Ezt az alkalmat is felhasználom arra, hogy megköszönjem mindenkinek a támogatást. Hosszan vívódtunk, hogy mire fordítsuk ezt a pénzt. Úgy éreztem, ez a támogatás feljogosít minket arra, hogy merjünk egész Erdély szintjén gyermekvédelemről gondolkodni.

Köszönöm mindazt a jót és támogatást, amit eddig kaptunk. Szegény ferences alázattal kérem, hogy aki tud támogatni bennünket, segítsen, hogy minél több gyermeknek tudjunk lehetőséget biztosítani arra, hogy megismerje saját anyanyelvét, és szép magyar nyelven elsajátíthassa mindazt, ami emberré válásához szükséges. Szent meggyőződésem, hogy minden ember jó föld; ha rendesen megművelik, bevetik, gondozzák, akkor a földből virág fog kinőni. Ellenben az a föld, amit nem művelnek meg, gazt és burjánt terem. Hiszem, hogy a mi feladatunk meglátni a gazos, elvadult tájban a parkot, és becsületes munkával segíteni, hogy megszülessen. Én hiszem, hogy Isten ezt kéri tőlünk. Ha valaki egy barackfát ültet, akkor azt szeretné, hogy abból a barackfából nagy fa legyen, és sok gyümölcsöt teremjen. Ha Isten életet adott egyetlen gyereknek is, akkor azt szeretné, hogy az a gyermek nagyra nőjön, nagyszerű, becsületes állampolgár legyen, aki jól érzi magát ezen a földön, aki alkotásával, családalapításával, házépítésével, álmaival szebbé teszi a világot. Az a feladatunk, hogy az utánunk jövő generációt segítsük, hogy ez valóban így is történjen.

Erdély nem a Drakula földje, nem az ördög földje, ahonnan mindenkinek el kellene menekülnie, hiszen ez valamikor a Tündérbert volt, és hiszem azt, hogy ha Bethlen Gábor meg a többiek nyomába lépve becsületesen dolgozunk, akkor megint azzá válhat.

– A Szent Ferenc Alapítványnak elég szűkös a költségvetése, nemrég mégis megvásárolta Bethlen Gábor szülőházát is. Miért volt ez fontos? Miért jó a magyarságnak, hogy Hunyadon vagy Déván élnek még magyarok? Nem lenne jobb útra kelni, végül is Hunyad megye huszonöt-harmincezres magyarságát pillanatok alatt fel tudná szívni Magyarország. Miért kellene nekünk itthon maradni?

– Én nagyon örvidenék, ha valahol benn Magna Hungáriában, vagy talán még mélyebben élnének olyanok, akik hozzánk tartoznak, akik meg tudnák mutatni, hol voltak Árpád sátrai, hol törtek be a besenyők, milyen álmaik voltak őseinknek. Ha lennének ilyen hírmondók azokon a földeken, biztosan anyagilag is támogatnám, hogy megmaradjanak, és az unokáimnak is el tudják mondani, hogyan éltek az eleink. Azt hiszem, hogy az összmagyarságnak becsületbeli, meg jól felfogott érdeke is az, hogy a Hunyadi kastély, a dévai vár, a piski csata, a kenyérmezei harctér területén született magyarok otthon

maradjanak, és mint élő kopjafák őrizték a múltnak egy részét. Ez *feladat*, amit ránk bízott az Isten. Úgy érzem, ha Bethlen Gábor szülőházát egy török üzletember vette volna meg, aki parkírozót, és utcanők számára teremtett volna házat ebben az épületben, ez az egész magyarság szembeköpését jelentette volna, ez az egész magyarságnak a szégyene lett volna. Mi, akik ott voltunk, tettünkkel nem csak a saját kötelességünket, hanem a magyar nemzet kötelességét teljesítettük.

Bethlen Gábor uralkodása alatt Erdélynek aranykora volt. Tündéerkert volt, ahol az emberek egymásra találtak, ahol a különféle nemzetekhez tartozó népek le tudtak ülni együtt, országgyűlést tartottak, törvényeket hoztak, álmokat szóttek, és ezt sokszor egymásnak feszülve, de legtöbbször egyetértésben valóra tudták váltani. Erdélynek más jövője nincs, mint ez a Bethlen Gábor-korabeli felállás. Sajnos, a fiatalok keveset tudnak erről a korról. A főút mellett van Bethlen Gábor szülőháza; aki arra utazik, egy kis történelmi leckét is kaphatna. Ha egy gyermek, egy fiatal lát egy épületet, ahonnan valamikor egy ugyanolyan gyerek nézett ki, mint ő és aki fel tudott nőni odáig, hogy az akkori siralmas állapotokat megváltoztassa, akkor talán benne is megszülethet a remény, hogy ő is képes lehet belenyúlni a történelem menetébe és alakítani a világ folyását.

Amikor megvettük Bethlen Gábor szülőházát, odaadtuk érte munkatársaim szinte egész évi fizetését. Ezt közösen megbeszéltük, és vállaltuk. Miért, mi fontosabb a fizetésnél és a kenyérnél? Úgy érzem, a *remény* miatt! Erdélyben ma a legnagyobb probléma az, hogy reménytelenek az emberek. Sajnos, a magyaroknak és a románoknak is eléggé megcsappant a hitük, nem bíznak erősen abban, hogy jóra fordulhat valami. Amikor Jeruzsálemet ostromolták a babiloniak, bizony Jeremiás próféta nemcsak arról beszélt, hogy a szent törzsük megmarad, hanem az ostromlott várral szemben megvett egy szőlőföldet a gyermekei számára. Ezzel akarta kifejezni, hogy igenis hisz abban, hogy bármilyen nehézség is van, a törzsük újból ki fog virulni. Azzal, hogy egy ötszáz éves ingatlant megvettem, szerettem volna kifejezni, és egyértelművé tenni a gyerekek, munkatársaim és mindenki előtt, hogy hiszek abban, hogy van nekünk jövőnk Erdélyben.

– *Miben lehetne most segíteni? Mivel tudnánk innen Magyarországról jobbra fordítani a gyerekek sorsát?*

– A legnagyobb dolog az lenne, ha minden gyerek számára kapnánk egy-egy családot, civil szervezetet vagy közösséget, akik ösztöndíjat adnának a gyerekeink továbbtanulásához. A segíteni akarókat szívesen összehoznám egy kisfiúval, kislánnyal, akit havi rendszerességgel támogathatnának. Nagyon sokan felkínálták anyagi segítségüket, és hogy ez gördülékenyebben menjen, létrehoztuk Magyarországon a Dévai Szent Ferenc Alapítványt.

Emellett nagyon örvendenék annak, ha a magyarországi vállalkozók körülnéznenek és a megyei magyar vállalkozókkal közös vállalkozásokat tudnának indítani, mert ha a magyar közösség prosperál, akkor az felszívja a fiatal munkaerőt, mely így szülőföldjén marad és a családok nem hullnak szét a szegénység nyomása alatt.

Ezenkívül bármilyen segítséget szívesen fogadunk: örvendünk, ha gyermekeinket nyáron meghívják táborozni, vagy bármi egyebet tudnak nekünk nyújtani. Használt ruhákból nagyon sokat kaptunk az utóbbi időben, sőt sikerült az összes Hunyad megyei plébániának juttatni belőle, talán erre most nem lenne szükségünk. Ha valaki szeretne lejönni hozzánk és munkájával segíteni, erre is van lehetőség, persze fontos, hogy telefonon előre egyeztessük a dolgokat. Örvendenénk, hogyha többen tudnánk együttműködni ennek a szép álomnak a valóra váltásán.

Hiszem azt, hogy nem áldozatot kérek senkitől. Azt tapasztaltam, hogy amikor a mi árva gyerekeinket húsvétkor elviszem locsolni a szemétkerakón élő szegények közé, vagy amikor

karácsonykor elmegyünk csomagot osztani a hajléktalanoknak, akkor a mi gyerekeink mindig gazdagabban, fényel a szemükben, örömmel jönnek vissza, és igazabb emberekké válnak. Meg vagyok győződve arról, hogy a jótett jóváteszi az embert. A jócselekedet egy nemzetet is meg tud szentelni. A rossz, a bűn egy nemzetet tönkre tud tenni.

Nagy dolog lenne, ha a magyarság úgy lépne be a harmadik évezredbe, hogy az önzetlen szeretet, a jóság tetteit tudatosan vállalja az önhibáikon kívül a határon túlra sodródott testvéreik gyermekeivel szemben. Ez megszentelné, felemelné népünket, és Isten áldását vonná magára.

*Egy csepp nem sok a tengerben
– de nélkül a csepp nélkül
a tenger sekélyebb lenne.*

Teréz anya

Segíts a reménynek

Előszó

Erdélyben, mai határainktól alig 160 kilométerre, ahol kiégett, ablaktalan, ajtótlan salétromos panelházakban gyermekek tengetik az éhhalál szélén életüket, néhány év alatt egy kis édenkert született. A csoda 1992-ben kezdődött, amikor a dévai utcákon éhesen és piszkosan kóborló árva gyermekek feltartott kézzel kéregető kántálására valaki egy öleléssel válaszolt. Böjte Csaba ferences szerzetes és az árva gyermekek leverték az elhagyott, romos dévai kolostor lakatjait, és lépésről lépésre új otthonot teremtettek maguknak. Ahogy a szükség dagasztotta az itt élő gyermekek számát, úgy lett a szomszédos panelházakból nevelőcsaládok otthona, és a kolostorból iskola. Mára több mint 300 gyermek nevelkedik itt. Van már óvoda, lesz középiskola, s 30 kilométerrel arrébb Szászvároson egy újabb gyermekotthon, óvoda... s álmok, tervek.

A dévai ferences gyermekotthon híre messzire hallatszik, s az erdélyiek tudják, amelyik gyermek Csaba testvér szárnyai alá bekerül, az megmenekült.

Sokan itt találkoznak először folyóvízzel, fésűvel, iskolával, jó szóval, Istennel. Itt szinte minden a nagylelkű emberek adakozásának gyümölcse, ami nélkül a gyermekek otthona néhány hét alatt összeomlana.

Szeretettel hívunk és várunk mindenkit, aki szívesen bekapcsolódna munkánkba, imájával, adományával, anyagi áldozatvállalásával is segítené gyermekeink felnevelését. A szükség nagy. Több ezer gyermek várja vasútállomásokon, utcákon, tereken, nyirkos, hideg falak között, hogy valaki lehajoljon hozzájuk, és megölelje őket...

Segíts a reménynek!

Kedves magyarországi Testvéreim!

Az elmúlt napokban sokat gondolkoztam azon, hogy *mit ér az ígéret, ha magyar?* Szeretettel küldöm az alábbi írást, mindazoknak, akik tudnak a Bethlen Gábor fejedelem szülőházának megvásárolásának a kísérletéről.

A napokban megvásároltuk Bethlen Gábor szülőházát. A sok-sok anyagi jellegű ígéret mellett ez a vásár, gazdasági szempontból, hatalmas halálugrás volt a közeli háromszáz szórványságban élő, családból kihullott gyermeket befogadó és gondozó alapítványunk számára. Az épületért közel annyi pénzt adtunk ki, mint az alapítvány munkatársainak egy évi fizetése. Minden összegyűjtött pénzünket befektettük, sőt még kölcsönöket is vettünk fel, hogy legalább részben kifizethessük a bástyát.

Nézem ezt a szép, reneszánsz épületet, amelyet Bethlen Farkas, a nagyfejedelem édesapja „csináltatott 1538-ba”, ahogyan az ajtó fölötti szép faragott kőbe vésvé magyarul. Az alagsoron lőrések tátonganak, az emeleten szépen faragott kő ablakkereteken keresztül nézhet ki az ódon bolthajtásos termekből az arra látogató.

Nézem ezt a közel ötszáz éves ékszert, és töprengve kérdelem. Mi az, ami fontosabb a kenyérnél, fizetésnél, iskola fenntartásnál? Miért kockáztatunk ilyen nagyot? – miért adtuk oda biztos megélhetésünket?

Bethlen Gábor erdélyi fejedelemsége alatt a három nemzet – saját külön országgyűlésein – vitatta és döntötte el újból és újból Erdély lakóinak a sorsát. Erdély földjén születtek az egymással parolázó, de sokszor egymásnak is feszülő indulatok. Itt születtek a törvények, amelyet e föld gyermekei vállaltak és váltottak valóra. Az erdélyi fejedelemség – az ide-oda csatolások előtt – tündérgert volt.

Számomra megvalósítandó álmom a tündérgert. Istenért és hazáért élni érdemes. De nekünk csak szülőföldünk van. A haza számomra Erdélyt jelenthetné, a Kárpátokat, az Oltot, a Marost, a Kőrösöket s a többi csodát, szépséget, amelyet Isten szeretetében ajándékozott.

A napokban jó pár fiatal megkérdeztem, hogy mit jelent számukra Bethlen Gábor s a fejedelemség kora? Sajnos, nincs se tárgyi tudás, se érzelmi kötődés, se más jellegű kapcsolat e korról. Tízből nyolc szinte semmit sem tudott e korról. Nem ismerjük a fejedelemség korának szokásait, hagyományait, gondolkodásmódját, értékeit. Pedig ezer szálon kellene megragadni a múltat, amelynek reneszánsza jelenthet csak holnapot e térség lakóinak.

Ha családjainkat egy-egy kézhez hasonlítanánk, akkor elmondhatnánk, hogy csak vérvő, csonka kezek vannak Erdély földjén. Minden család sok sebből vérviz. Van-e olyan román, magyar, német, cigány család Erdélyben, amely ne veszített volna el már mostanig is, távolba vesző vonatokba, autókba, repülőkhöz temetve családtagot, barátot?

Maholnap csak árvák, csonkák-bonkák lakják ezt a földet. Sajnos, ma Erdély nem haza, hanem váróterem, amelyben fiataljaink csak egy átrobogó alkalmas vonatra várnak. A mindennapi kenyérnél is fontosabb a remény, a jövő. A megálmódott kiút az összedőlő mában életet jelent. A felsejlő holnap körvonalai erőt tudnak adni, hogy ha kell, akár üres gyomorral is tovább tudjon menni az ember. Igen, egészen biztos, álmok, jövőkép nélkül hiába adatódna meg minden a felnövekvő generációknak, mert nem lenne útja az életnek, amely a holnapba vezetne.

Itt mindenki mindent elad, de aki élni akar, az álmodik, vesz és épít!

Megvettük Bethlen Gábor szülőházát. Ez a ház jövőt jelent. Egy pislákoló fényt az alagút végén. Én nem azért fogadtam és nevelem szeretettel az árva gyermekeket, hogy majd integethessek egy nyugatra gördülő vonat után. Azt akarom, hogy gyermekeim meghívják az otthonaikba a vándort, akit jószerecséje Erdély független földjére hozott. Azt akarom, hogy majd gyermekeim körülállják a ravatalomat és évszázadok múltán is legyen, aki az emlékezet gyertyáját gyújtja a síromon. Igen, azt akarom, hogy akik itt születünk, nekünk ne csak szülőföldünk, de hazánk is legyen Erdély. Békét akarok, amelynek áldó, nyugtató keze megtanítja felnövekvő gyermekeinket házat, hazát építeni, földet művelni, testvérkéz után nyúlni, és szerelmesen átölelni egymás derekát. Van itt hely mindenkinek. Nem kell senkit elűzni innen, csak fel kell építeni a hazát; nem mások ellen, hanem magunkért.

2001. szeptember

Csodálatos élni az Evangéliumot!

Kint voltam ma a szegények között, a fantom blokkban...

Sajnos a romániai városok negyedeiben a krónikus munkanélküliség következményeiként az utóbbi évek során hatalmas nyomornegyedek kezdtek kialakulni. A képlet mindenütt ugyanaz. Nincs pénz a költségekre. Mind több lakó nem fizeti a víz-, gáz-, villanyszámlát. A felhalmozódó adósságokra a hatóság válasza az, hogy leállítja a víz-, gáz-, villanyszolgáltatást. Azok, akik megengedhetik maguknak, más tömbházban, negyedekben keresnek otthont maguknak, az üresen maradó beton cellákat hajléktalanok foglalják el.

Előbb csak a folyósokról tűnnek el a fűtőtestek, majd minden mozdítható fémszerkezet az ócskavastelepre vándorol. A csontba maró hideg téli éjszakákon az élni akaró emberek minden faanyagot elégetnek.

Sajnos ezek a kivérett, lepusztult, kimondhatatlanul mocskos beton piramisok családok százainak adnak otthont. Itt nincsenek közös gyökerek, törvények, szokások, a megalomániás kommunista ipar az ország különféle tájairól sodorta össze az embereket. Egyetlen törvény, amely mindenkit mozgat: az emberek sejtjeibe írt, túlélési ösztön. Itt mindenki meg kell küzdjön a létéért, kicsi és nagy egyaránt. És mindezek ellenére a szolidaritásnak, az emberi szeretetnek csodálatos tettei nyílnak a romokon a kimondhatatlan barbár kegyetlenségek mellett.

Óriási ovációval fogadnak a gyermekek, lerohannak, és keményen kell állni, hogy fel ne borítsák az embert. Igazából olyan kevés, amit adhatok nekik. Egy-egy ilyen látogatás során el-elmegyek velük a cukrászdába. Negyven-ötven ragyogószemű, mindig éhes gyermek között kiosztani a hideg, ragacsos fagyaltot, kész művészet. A kis huncutok a csokit, cukorkát zsebre vágva még újból sorba állnak, de amikor ugyanezt a turpisságot a fagyival ismétlik meg a tolongásban, akkor nagyon komikus helyzetek alakulnak ki. Mindenki maszatos, és vidám.

Ám utazásom céljának neheze még hátra van. Azokat, akik még nem voltak iskolában, de már iskolaérettek, elviszem Dévára, egy kis táborozásra. A tábor célja kiválasztani azt a két-három gyermeket, akiket majd ősztől befogadunk az első osztályba.

Persze, jó lenne mindenkit befogadni, de sajnos ez anyagi nehézségek miatt lehetetlen, meg aztán nagyon kevesen vagyunk, akik vállaljuk ezt a teljes szolidaritást a gyermekekkel.

Minden gyerek szeretne jönni. A szülők már a mikrobusz ablakain is dugdossák be a gyermekeket. A kint maradók éktelen sírásától kísérve elindulunk.

Az első kanyar után népszámlálást tartok: tizennégy maszatos, kimondhatatlanul *fegyelmezett* utasom van. Mindent megtennének, csak éppen vigyem magammal őket az egyszerű kollégiumi otthonba. A hét-nyolcéves gyermekek között van néhány tizenegy-tizenkétéves is, idáig ők sem jártak iskolába. A sötét barnától az egész világosig minden színárnyalat képviselteti magát a boldog csapatban. Egy kívülálló megdöbbenhetne azon a lelkesedésen, ahogyan bizonygatják: márpedig ők alig várják, hogy tanulhassanak. Igazából számukra az iskola kenyeret, tiszta ágyat, labdát jelent és csak utolsósorban betűvetést.

Megérkezünk a dévai kolostorhoz. Csodálatos munkatársaim vannak. Hosszú, nehéz tanév van mögöttünk, s ezek a fiatal lányok, asszonyok, akik tíz-tizenkét gyermeket nevelnek, pillanatok alatt, igazi női, anyai érzéssel osztják szét és ölelik magukhoz az újonnan érkezőket, vetik bele magukat a szeretet újabb kalandjába. Minden gyermek egy csoda. Mint zsenge szőlőindák tekerednek, kapaszkodnak kezünkbe, nyakunkba.

Néhány vendég is van a kolostorban. Döbbenet nézik, hogy egy fél tányérka leves után már a második fogáshoz hozzá sem nyúlnak. Valaki megjegyzi, hogy nem éhesek, pedig

egyszerűen össze van húzódva a gyomruk; az újonnan jött gyermekek étvágya két-három hét után szokott helyreállni, de akkor aztán csak győzzünk rájuk főzni!

Következik a fürdetés. A kád melegvíz számukra a mennyország. Nagy kerek szemekkel, talán ahogyan annak idején a szentek szentéjébe lépett be a főpap, úgy ereszkednek bele a vízbe.

Egy tízéves fiúcska – akárcsak a többiek – életében most először fürdik kádban, kacagva simogatja a vizet, majd lehajol és megpuszítja azt. Náluk a lakásnak nevezett 3x4 méteres cellában nincs se víz, se villany, se fűtés. A fantom blokkban lakók úgy koldulják vagy veszik a vizet, mert a negyedükben egyetlen szabadtéri kút, csap, forrás sincs. Egy veder víz például Szászvároson 5000 lej, 50 forint. A nyitva felejtett lakásokból itt éppúgy ellopják a vizet, mint máshol a pénzt, vagy az aranyat.

Elkezdődik az öltözködés. A lányok, ugyanúgy, mint bárhol máshol a világon, belepirulnak egy-egy szebb ruha látásába. Az izgalom leírhatatlan. A vizes fürtek a gondos nevelőnői kezek alatt engedelmesen omolnak, formálódnak apró varkacsokká, lófarkokká.

A gyermekek enivalók! Újból megtörtént a csoda a szemem előtt! A mocskos, rongyos gyermekek csodaszép babákká változtak. Nagy, tiszta szemekkel lesik a felnőtteket, a hála és a szeretet segíti őket, hogy átlépjék a hosszú évek lemaradását. Néhány óra alatt mindenre kész, szófogadó, komoly fiatal urakká, hölgyekké váltak a lehangosabbak is. Metamorfózis. Végül is csak a szeretet képes átalakítani, formálni a világot.

Nagyon sokszor részese voltam ennek az átlényegülésnek, és minden alkalommal Isten végtelen hatalmát, szeretetét, jóságát tapasztaltam meg. Nem kell itt tanácsokat, nyakleveseket, sértéseket osztogatni, csak szeretni, ölelni, simogatni kell ezeket a parányi életeteket, s ahogy a tavaszi fényben kibomlik a virág, úgy fakad a hálával együtt a vágy a kis szívekben a szófogadás, a tanulás után. A gyermekek csodák, termőföldek, Isten szülőföldje, amelyet, ha megmunkálnánk s bevetnénk jósággal, bölcsességgel, szeretettel, csodálatos virágok, gyümölcsök bomolnának, teremnének mindannyiunk számára.

Egy-egy ilyen nap után értem meg igazán és tudom lángoló szívvel ismételtetni újból és újból Jézus Krisztus szavait:

Atyám, küldj munkásokat az aratásba, mert az aratni való sok, de a munkás kevés. Küldj szerzeteseket, papokat, tanárokat, nevelőket, orvosokat a legkisebbekhez! Küldj élelmet, pénzt, ruhát, tanszert, hogy nevelni, formálni tudjuk a szeretet, a bölcsesség számára ezeket a holnap Kőrösi Csoma Sándorokat, Bolyai Farkasokat, József Attilákat, Tamási Áronokat.

Uram, ha segítesz, felnőnek ezek a csöppségek! És ezek között a kis mihaszna gyermekek között vannak a holnap Márton Áronjai, a szentjeink, prófétáink, tudósaink, művészeink. Kérlek, segíts Urunk, hogy alázatos bábákként segíthessünk nekik megszületni. Másképp fájdalomra, talán bűnre és kárhozatra nőnének.

Istenem, tudom, hogy minden gyermek a te végtelen szereteted, világunkba vetett bizalmad újabb jele, záloga. Alázattal otthont akarsz venni szívükben. El akarod mondani nekik, hogy szereted őket, s általuk akarod tovább teremteni a világot. Szébbé, *otthonná* tenni Erdély földjét, tündéerkerté, hogy itt ezen a földön is otthon érezze magát mindenki, akinek itt adatott születni, élni.

Kimondhatatlan nagy bűn hagyni az úton kóborolni ezeket a gyermekeket és nézni, ahogyan belenőnek a tisztátlan bűnökbe, a semmittevésben toporgó, elveszett életbe! Több tízezren kallódnak, éheznek és fáznak Erdély szegénynegyedeiben. Igazából senki nem tudná megmondani, hogy hány ezer gyermeknek nem fog az idén sem jelenteni semmit szeptember 15-e, a tanév kezdete.

Déván és Szászvároson több mint félszáz világi és szerzetes – fiatalok és idősebbek egyaránt – szövetkeztek arra, hogy megszülethessen Mária földje, egy kis sziget, amely befogadja a fészekből kihulló gyermekeket. A státus-törvény adta anyagi lehetőségek, ha

keresztény önfeláldozó szeretettel párosulnának, itt csodákat lehetne tenni. Naponta szólítanak meg bennünket, mint annak idején az apostolokat, és kérik, kereszteljük meg és fogadjuk be a gyermekeket a közösségbe. Kevesen vagyunk. Milyen szép lenne, ha a magyarországi iskolák el tudnának engedni ide a szórványba egy-egy óvónőt, tanítót, tanárt, nevelőt, hogy segítsenek újjá születni egy szétrúgott, eltaposott, kultúrát!

Kérek mindenkit alázattal, vegyétek bölcs kezetek közé, érző szívetekbe, ezeket a gyermekeket, és segítsetek megszületni Erdély megannyi szórványában a jövőt.

2001. november

Hol van Nikaragua?

Ajánlom e néhány gondolatot egy barátomnak, aki sok pofont kapott mostanában, s azt hiszi, hogy összedőlt a világ. Pánikba esett, menekülne bárhova, akárhova, ki ebből a romlott világból, ahogy ő mondja, Nikaraguába.

Megvilágosodni bárhol lehet! Szerintem. Nikaragua? Ott van a természetben. A hegyeken, hol sok a fa, és jó a levegő. Semmiképpen sem eldugott tiroli villára gondolok, színes televízióval s szaunával. Nem, van itt elhagyott bánya Kismuncselen, Dévától 28 km-re. Négyszáz bányász dolgozott ebben az ón- és rézérc bányában, fent a hegyek tetején. A bányát két éve bezárták, s aki tehette, otthagyta a náddal és kátránypapírral fődött barakkokat. Sok az összedőlt, üres barakk, de vannak még vagy harmincan-negyvenen, akik ott laknak. Egyfelől a csodaszép természet, másfelől a feltépett föld, elvérzett családok, emberek. Ott megvilágosodhatsz, ott megtalálhatod Nikaraguát.

Helyetted lemosnék magamról minden festéket, felöltöznék nagyon egyszerűen, és egy hálósákkal s néhány kenyérrel kimennék oda, ahol megállt az élet. Az idióta kisgyermekkel elmennék málnát szedni, gombászni. Megtanulnék kosarat, seprűt kötni Mariska nénitől, aki pont olyan fehér ember, mint mi, csak nincs senkije, és 160.000 lej segélyből kellene megélnie. De ez lehetetlen, és ő tudatosan készül az éhhalálra. Elbeszélgetnék a szomszédasszonyával, akinek a rák teljesen leette az orrát. Ő nem tesz semmit, szerintem szokja a halált.

Megismerkedhetsz Annamáriával, akinek nincs se apja, se anyja, akit a testvére nevelt fel, és 15 évesen szülte az első gyermekét egy részeges bányásznak, akivel olyan viskóban lakott évekig, amelybe esténként beengedték az állatokat is. Most sok az üres lakás és máshol laknak, de a férje ugyanúgy veri őt is az ostorral, mint az állatokat. Elbeszélgethettek arról, hogy az anyósa hogyan örült meg és futott meztelenül a földeken, míg meg nem halt. De azt is megbeszélheted vele, hogy valóban medve ette-e meg a négyéves kisfiút az erdőben, vagy talán a kutyák? Ő még nincs húszéves, de két gyermekével már olyan sokat élt, mint más száz év alatt.

Szintén itt lakik egy vénséges nagymamával négy idióta gyermek, egy kimondhatatlanul koszos házban. Fogyatékosak, de az élet titkairól mesélni tudnak, hisz hosszan nézték, ahogy a nagyapjuk a fájdalomba beleőrült és belehalt. Kezdetben csak egy seb volt a lábán, elkezdett üszkösödni, s ahogyan teltek a hetek, a férfinék fekete lett térdtől lefelé a lába és nagyon bűdös. Feküdt, a lábát lógatva és üvöltött, akkor a szeméből nem nézett senki vissza.

Másnap belehalt abba a karcolásba, amelyet felétek egy kis jóddal és ragtapasszal elintéznék.

De szóba állhatsz egy tizenhárom gyermekes anyával, aki most vesztette el a legnagyobb fiát, az egyetlen, aki munkába állt, és dolgozott. A férjénél van a bánya kulcsa, ott tartják a kredencben egy cukros dobozban. Elkérheted, és lemehetsz az aknához. Minden ott van, a csillék, a csillékben az érc, a munkavédelmi sisakok, minden, mintha csak most hagyták volna félbe a hajtást a bányászok. Csak a hozzáértő szemek látják, hogy itt meghalt minden.

Először mellbe fog vágni mindaz, amit látsz, hallasz. Lehet, hogy sírni fogsz, és átkoznod ezt a világot, amelyben jól fésült alakok háromszáz márkát adnak egy kutyáért, de egy nyomorult gyermeknek havi tíz márka segélyből kell élnie. Nem érted, hogyan lehet az, hogy ezeket az embereket a társadalom kivitte a hegyekbe kommunizmust építeni, s most annyi pénzt sem ad, hogy napi fél kenyérre jusson, nem beszélve húsról, buszjegyről, villanyszámláról, orvosságról. Ezeket az embereket egy örült eszme, a kommunizmus felsodorta a hegy tetejére, s mint az elhaló hullám lerakta, otthagyta őket.

Rájössz, hogy még léteznek a régi rendszer kényszerlakhelyre ítéltejei, de ezeket már nem fegyveres örök, hanem a mérhetetlen szegénység, a nyomor s ennek a gyermeke, a fogyatékoság meg az emberek közönye tartja fogva.

Nagyon furcsa ötleteid lesznek. Lefekvés előtt azon fogsz gondolkodni, hogy rablóbandává kellene átszervezni ezeket az embereket. Magad is csodálsz, hogyan önt el a gyűlölet, és felfedezed magadban az anarchistát. Hangosan kimondod, hogy nem érdemli meg az életet az a társadalom, amelyben a kutya több húst eszik meg egyszerre, mint egy gyermek egész hónapban. Fel kell robbantani, szét kell rúgni mindent. Félelmetes erők szabadulhatnak fel benned.

Ne siess, ne kapkodj, ne dönts, próbálj meg nagyon nyitott lenni. Másnap sétálj nagyot a természetben, nézd a fákat, a felhőket, a madarakat. Közben sírhatsz, káromkodhatsz, imádkozhatsz. A fontos az, hogy dőljenek le a falaid. Omolj össze. Engedd be az életedbe mindazt, ami körülvesz. Ne te légy, aki belép hozzájuk. Ne csinálj semmit. Ne szervezd, ne formáld ezt a világot. Nikaraguában nem formálunk, hanem formálódunk, nem tanítunk, hanem tanulunk. Nem adunk, hanem kapunk. Neked kell előbb megvilágosodnod, hogy magad is árasztani tudd a fényt.

Alulról nem látod a perzsaszőnyeg mintáit. Emelkedj fel, a nagy egészet nézzed. Figyelj, rengeteg hang, nesz, zöreje van az erdőben. Nézd meg a napfelkeltét. Lásd, ahogy a hasadó hajnal lassan beragyogja fénnel a világot. Vedd észre, hogy a sötét nem *valami*, nem lehet ütni, vágni, törni. A sötét egyszerűen a fény hiánya. Nem kell harcolni a sötétség ellen, nem lehet erővel összetörni, és kilapátolni.

Csodálkozz rá a Napra, amely megjelenik, és körülötted minden formát, életet kap. Mindez egyszerű, de át kell élned. Úgy dél felé edd meg a száraz kenyered. Lassan, komótosan harapj, ügyelj, hogy egyetlen morzsa se hulljon a földre. Igazából a napfénynek s a sárnak gyermekét, kenyerét eszed. Csodálkozz el azon, hogy tud ilyen finom lenni az üres kenyér. Tudod te, hogy fénnel, meleggel táplálkozol?

Ne siess, keress egy forrást, add meg a módját, ereszkedj térdre, érintsd szádat a forrás vizéhez, mintha csókolóznál, és csak aztán igyál. Érezd, ahogyan átjár a kristálytisza hegyi forrás vize. Eggyé válsz a földdel, beléd hatol az élet. Csodáld a fekete földet, amely kenyeret, vizet fakaszt magából a napfény mosolyától. Nézd a forrást, nézd a sarat a forrás fenekén, lásd, fogd meg a kezeddél. Hunyd be a szemed és érezd a fényt, a meleget, amely kenyeret, vizet fakaszt. Ahogy te dalra, sírásra, a sáros föld kenyérre és vízre fakad.

Menj tovább. Talán megérted, hogy te is ez vagy, egy marék por. Ha valahonnan fentről rádhull egy végtelenül tiszta és szent fény, te is képes leszel néhány magot befogadni, és kenyeret adni, forrássá válni. Mindez végtelenül tiszta és egyszerű: láss, higgy és szeress.

Föld, fény, élet: ez vagy te, csoda. Talán ha ugyanott ülve megvárod a naplementét, még jobban megérted ezt a titkot. Látod, hogy elfogy a fény, és megjelenik az árnyék, a homály, a sötétség. Minden elveszti a színét, majd lassan a formáját, alakját, végül a csillagtalan éjben egyszerűen eltűnik.

Mit érzel? Próbáld mindezt befogadni. Az idő nem fontos, ne sajnáld a napokat. Amint az ünnepi ebédhez a szakácsnő sok-sok mindent belerak egy nagy fazékba, te is fogadj be mindent Nikaraguában. Hordozd saját magad és mások fájdalmát, a titkokat, amelyek körülvesznek, a darazsat, a pillangót, amely rád száll, majd tovalibben. Csodálkozz rá a bányafelhőre. Oly csodaszép, de elnehezül, és földre hull. Árad a víz le a Föld gyomrába, hogy majd forrásban, kútban, virágok szirmában, hegyre kapaszkodó emberek homlokán megszülessen, és újból égbe ragadtasson a napsugárban. Gondolataid minden lépésénél újabb csoda vár: csak az a vízcsepp tud repülni, égbe emelkedni, mindent tisztán látni, amelyik

megfürdik a fényben, amelyet a napfény magával ragad. S az elpárolgott, fölröppent víz minden szennyet maga mögött hagy.

Gondolataidat ne császárold ki magadból. Ne siess! Az eszmélés lassan, de biztosan, végtelen csendben, derűsen történik. Környezeted megzavarhatja, de meg nem szakíthatja mindezt. Lassan lehiggadsz, megnyugszol. Kitisztulnak

gondolataid, vágyaid, előnt egy hatalmas béke. Megvilágosodsz. Minden nagyon egyszerűvé, áttetszővé válik. Érezd, hogy minden, ami körülvesz, legbelső énednek rokona. Felsejlik Isten végtelen nyugodt keze vonása a világon. Mint felhővé szelídült tajték, onnan fentről mindent sokkal tisztábban fogsz látni. Források fakadnak fel benned. Érezni fogod magadban az erőt, amely most már nem magadért: értük, a világot ért fakad. Már nem harcolni akarsz, hanem teremteni. Nem gyűlölsz senkit és semmit, nem pusztítani akarsz, hanem segíteni, alkotni, életet adni, a beléd áramló fényt tovább engedni, árasztani.

Nem érted, csak éled a csodát, ahogy belőled, a marék földből feltör az életadó kenyérmag s a forrás. Fürdesz egy végtelen tiszta fényben, amelynek csak visszfénye a Nap. És érzed, hogy végtelenül jól van ez így, mert minden tetőről látni a napot.

Hiszed, hogy nemcsak része vagy a világnak, hanem partnere a mindenséget szeretetből szakadatlanul továbbteremtő Istennek. Az Úrnak, aki számára sokkal fontosabb minden, mint számodra. Ő meghalt ezért a világot. Szelíden belesimulsz az Úr kezébe, a Jó Pásztor lábához kuporodsz. Érzed, hiszed: ha szólít, lesz erőd vezetni a nyáját, Teremtőd akarata szerint terelni a rád bízottakat.

Megérted, hogy vessző vagy a szőlőtőkén, s csodálsz a téged hordozó, neked életet adó tövet, amely alázattal átengedi a dicsőséget, a fürtök hordozásának örömét, dicsőségét. Általad születik a nektár, de a tőke nélkül nincs benned élet. Jól van ez így!

Minden helyre kerül, és már nem zavar semmi. Nem kapkods, hagyod, hogy öltöztessenek, felszereljenek. Érzed a hegyeket mozgó erőt magadban, tudod, hogy emberek fognak születni, talpra állni, gyógyulni szavadra. De még ez sem fontos. Semmi sem fontos, csak az a kapcsolat, amely, mint a Nap, lassan felkel és beragyogja világodat. Élsz, de már nem te élsz, hanem Isten él általad. Hordozd a szentséget, az áldást, mert hordoz téged a Szentség és az Áldás. Istennek társa vagy, megvilágosodtál, ott vagy Nikaraguában.

2002. február

Hiszek az Isten teremtett világ Jóságában

Az új esztendőhöz mindannyiunknak, talán az Isten által teremtette világ jóságában való bizalomra van a legnagyobb szükségünk. Az alábbi történet az én szívemet reménnyel, bizalommal, hittel töltötte el. Ezért is, szeretnék megajándékozni ezzel a kis, még vége nincs történettel, amelyben te is szereplő lehetsz:

Egy nagyon eldugott székelyföldi tanyáról került hozzánk négy nagyszerű gyermek. Az öt-tíz év közötti gyermekek nagyon hamar beilleszkedtek, és egyetlen zokszó sem hallottam tőlük a hosszú tanév alatt.

Nagyon furdalt a kíváncsiság, hogy mi van a gyermekek szüleivel, hisz tudtam, hogy apjuk-anyjuk él, ezért a nyári vakáció első napjaiban elindultam a gyermekekkel, hogy felfedezzem ezt a családot.

Valóban expedíció lett a családlátogatásból, mert kiderült, hogy bár száraz az idő, mégsem lehet még a kisbusszal sem megközelíteni a csodaszép gyergyói tájban megbúvó a húsz-huszonöt családi házból álló tanyát, annyira rosszak az utak. Aztán az is kiderült, hogy ezekhez az emberekhez még nem jutott el a villanyáram meg mindaz, ami nekünk a huszonegyedik századot jelenti.

Kopogtam az ajtón, a gyermekek mögém bújtak. Megjelent az apa, borostásan, gyűrötten, egymagában. Kiderült, hogy az édesanya megszökött. Biztos voltam benne, hogy nem jó dolgában hagyta el a családi házat. Elkezdtem biztatni az apát, hogy menjünk, keressük meg az anyát. Nagyon röviden kijelentette, hogy biz ő nem megy semerre, „tudja az asszony a haza vezető utat maga is”.

A gyermekekre néztem, éreztem a félelmet bennük, és csendesen annyit mondtam, hogy akkor nem fogom itthagyni a gyermekeket. Végül is elindultunk anyát keresni a gyermekekkel és a magában dülő-fülő apával.

Keresésünk eredménnyel járt, megkerült az édesanya. A két felnőtt elkezdte kutatgatni – elég hangosan –, hogy ki is a felelős a szakításért. A gyermekek hozzám bújtak, s elkezdtek szepegni, sírni. Nagyon tehetetlennek éreztem magamat. Megfogtam a kis csöppségek kezét, a s arra kértem őket, hogy imádkozzunk, hívjuk Istent segítségül ebben a kilátástalan helyzetben.

Döbbenetes volt a hatás! Előbb az édesanya hallgatott el, és fogta meg a gyermekei kezét, majd egy-egy gyermeki kéz tétován belesimult az édesapa izmos markába, s így bezárult a kör. Az apa a földet nézte, aztán csendben ő is elkezdte mondani velük:

– *Most segíts meg Mária, ó irgalmas Szűzanya, Keservét a bűn-bajnak eloszlatni van hatalmad. Hol már ember nem segíthet, a te erőd nem szűnik meg. Hű imáit gyermekidnek, nem, te soha nem veted meg...*

Megállás nélkül elmondtunk nagyon sok imát. Éreztem, hogy lassan felszakadozik a gonosz jelenlétének sötétje, és szinte érezhetővé vált a csendes béke, amely kiáradt az együtt imádkozó családra. Az apára néztem, és biztattam, hogy térdeljen le a családja előtt és fogadja meg, hogy többet nem iszik. Az a szikár, kemény székely térden, könnyekkel a szemében mondta utánam:

– Isten engem úgy segéljen, többet nem iszom, és nagyon fogom szeretni gyermekeimet, feleségemet...

Utána az édesanyát biztattam, térdeljen le ő is és fogadja meg, hogy szeretni fogja családját, nem fog veszekedni, még akkor sem, ha igaza lesz, a férjével szemben. Sírva mondta utánam az eskü szavait.

– Na most béküljenek ki! – biztattam őket. Megölelték egymást, a gyermekek is sírva hozzájuk bújtak, de ezek a könnyek már a tiszta öröm könnyei voltak, és nem csak a gyermekek szemében.

Megígértem ennek a családnak, hogy ha megmaradnak a józan szeretet útján, szerzek nekik munkahelyet. Jó volt a nyár folyamán újból meglátogatni őket. Rend és szeretet fogadott a házban. Így az ősszel vettünk három tehenet. Egy kedves ismerősöm, aki visszakapta a kommunisták által elvett birtokát, átengedte, átengedte nekünk, hogy ott gazdálkodjunk. Így a szeretet s a kiengesztelődés szült egy farmot, amely mindannyiunknak jót hozott.

Isten művei mindenki számára örömet, fényt jelentenek. Gyermekeinknek van friss tehéntej, a házaspárnak van becsületes munkája, a hátszegi földbirtokosnak megvan az öröme, hogy nem üresen, hiába áll és porlad a nagy nehézség által visszacapott birtok, hanem hasznot hoz a szegény sorsú gyermekeknek. Remélem, hogy jóságáért ő is megkapja százszorosan azt, amit Isten nevében nekünk adott.

Szívből remélem azt is, lesznek majd olyanok, akik számára örömet jelent, hogy még egy-két tehenet vegyenek ennek az újra született családnak, hogy így bőséges tej jusson minden gyermekünk csészéjébe.

Az Isten által teremtett világ jó! Sajnos a gonosz lélek sokszor elemi részecskékre robbantja ezt a csodás mozaikot, világunkat. De ha alázattal, szelíd türelemmel elkezdjük a részeket egymás mellé rakni, Isten élő arca válik láthatóvá.

2003. december

Alapítsunk Gyermekvárost!

Vajdahunyadon voltam. A hajdan takaros városban mint sebek hatalmasodnak el a „mikor 5-6-7”-ek, azaz a románul „micro centrale”-nek nevezett lakótelepek. Három kazánház, három lakónegyed, tíz-tizenötezer lakóval mindegyik. Itt nincsenek nevek, itt mindent a dicsőséges kommunizmus épített, és az ország minden részéről ide telepített egyszerű emberek lelakták. Itt is, ott is egy-egy fantomblokk, tömbházlakás ajtó, ablak nélkül, víz, fűtés, remény nélkül, de kimondhatatlan sok-sok gyermekkel. Lepusztult iparvidék, garzonváros negyed. A régi kommunista rendszer más iparvidékeihez hasonló, mocskos, penészes épületek. Sokgyermekes családok, egy-két kicsi, salétromos, vizes odúban. Boldogok, ha a nagy családból legalább egy személy munkát, fizetést kap. A diktátor megalomániája szülte gyárak, kombinátok, bányák az utolsókat rúgják. Semmi kilátás. Szegénység, nyomor, amely a testet, de a lelket is megöli.

Ahhoz, hogy egy gyermek felnőjön, kibontakozzon, melegre, szeretetre és sok élelemre, ruhára van szüksége.

Egy kislánnyal, aki négy éve nálunk van a gyermekotthonban, meglátogattuk a családját. Az öt évvel nagyobb, kilencedikes nővére három ujjal kisebb a nálunk növekedő hűgánál. Testileg, lelkileg, szellemileg is töpörödött

szalonnabőr. A szülők kínlódnak, isznak, az embertelen nyomor elvégzi testet-lelket sorvasztó művét. A sátán kacag.

Egy embertelen rendszer elpusztította a takaros magángazdaságokat, a falvakat, a tisztaszobát, a majorságot, mindent. Kollektivizált, államosított, jobb jövőt hazudó, barakk- és garzonvárosokba terelte a fiatalokat. Ma már talán nem is tudják, milyen más volt az íze a fehér, kikeményített abroszon gőzölgő, aranysárga húslevesnek, amelynek minden egyes laskáját dolgos kezek készítették el a bordán, hogy szebb legyen, és finomabb az íze. Itt az olcsó szalámi a hunyorgó ünnepek fénypontja. Itt nem hízlalnak disznót, nem tudják a gyermekek, hogy milyen a paprikás abált szalonna vagy a májas és véres hurka, a disznósajt. A kocsonya ismeretlen fogalom, akár csak a frissen mosott rongyszőnyeg, a sárgítóval felsúrolt deszkapadló vagy a függöny az ablakon. Mindezek semmi kis dolgai mindennapjainknak. Asztal, szekrény, fogas, elmúlásunkban otthonná teszik a házat. Itt szeget vernek a falba és arra akasztják a ruhát, az ölükbe veszik a tányért, hogy megegyék a mindennapit.

El tudod képzelni azt az évek óta használt, mocskos téglát, amelyre rácsavarták az izzószálat és életveszélyesen összebogozták a falból kilógó drótokkal, hogy főzni tudjanak s ne fagyjanak meg? Ezekben a barakkokban nem ropog a tűz, itt nincs kályha, kémény, fürdőszoba. Itt felnőnek úgy az emberek, hogy soha nem ültek fürdőkádban, és nem hallottak Hófehérkéről meg Piroskáról. Itt mostoha a sors és a bűn az emberek között jár. Tizenéves férjetlen lány-anyak vihognak, hervadó bájaikat árulják. Itt nem kötnek házasságokat, a beteghez nem hívnak orvost, papot. Van, aki otthon szüli meg gyermekét. Vannak anyák, akik eladják gyermeküket egy televízió áráért, és ez nem mese. A víz nagy érték, messziről hozzák, csak ivásra használják. Mindenütt patkányok, legyek és svábbogarak. Az igénytelenség, a mocskok, a durva trehányóság beborít mindent.

A legszörnyűbb az, hogy itt mindez természetes. Talán nem is fáj a felnőtteknek mindaz, ami van, ahogy van. Legyintenek: jól van ez így. Mint más az értékes festményeit, úgy mutogatják nyomorukat néhány lej reményében ezek a pokol bugyraiban élő emberek.

Mindenki szidja őket, joggal, de ők nem értik, hogy mit kérnek tőlük. Lusták, mocskosak, bűnösök! Lopnak? Az egyik ötgyermekes apát tyúklopás közben megfogták. Ott helyben bála-kötő dróttal megkötözték és agyonverték. Jön a piszkos kiegyezés: mennyit adnak, hogy elsimuljon a dolog? És néhány millió lejjel vagy néhány börtönévvel elsimul minden. A

szomszédok szinte irigykedve jegyzik meg, hogy jó pénzt kapott az özvegy. S az árvák? Hogy nem jön haza az a durva, goromba ember? Talán nem is fáj. Egy újabb seb, amelyet kaparhatnak és mutogathatnak.

Félelmetes, kiúttalan. Jézus Krisztus meghalt ezekért az emberekért. Nincs annyi pénz, hogy ennyi családnak emberhez méltó körülményeket teremtsünk. Szegény az ország, nincs munkahely. Tudom! Innen csak elvinni lehet a gyermekeket. Süllyed minden. Menteni kell, ami menthető!

Egy kislány két éve van nálunk. Az aradi állomáson koldult. Nem tudjuk, hol van az apja és az anyja. Amikor került mocskos volt és durva. Most ő a harmadik legjobb tanuló az osztályban, ha rászólok, elpirul és belefúrja arcát az oldalamba. Lehet vele beszélni, már nem vihog, kérdez és gondolkodik, azt mondja, tanító néni akar lenni. Nem igaz, hogy a kutyából nem lesz szalonna!

Egy fiúcskát megbuktattak és kicsaptak az iskolából, durva volt és agresszív. Most büszke, mert jó jegyei vannak. Ministrál, pap akar lenni. Mindennapi csodák. A rút kiskacsa hatyúvá változik. Öröm nézni.

Gyermekotthonunkban, mint törekeny melegházban, kivirulnak a kicsinyek, akiket Krisztus nevében befogadtunk. Kint a tél, az ordító oroszlán. Törekeny üvegház. Lesz elég pénzünk kenyérre, a számlákra, s még egy házra újabb gyermekeknek? És lesz erőnk, majd ha felnőnek, életteret biztosítani nekik? Nincs válasz a kérdésekre. Csak hit és remény. Istenben bízva utolsó pénzünkkel újabb lakást veszünk. A holnapi kenyeret biztos kifizetik a jószívű emberek.

Kétmillióan vagyunk Erdélyben. Ha csak egymillió ember adna ezer lejt évente, az egy milliárd lej lenne. Évente lehetne egy-egy gyermekvárost indítani. Tizenöt millió magyar él a földön. Már nem is számolok. Romániában az állami árvaházakból ki lehetne venni több száz magyar származású gyermeket. Mindenütt zsúfoltság van, szívesen engednék őket. Csak a mai napon hat gyermeket irányítottak hozzánk, akiket helyszűke miatt nem fogadhattunk, és így arra ítéltünk, hogy egy állami árvaházban románok, orthodoxok legyenek. Hány lélek? Hány magyar?

Kevesebb pátoszt és több áldozatot!

Öt év tapasztalata után azt mondhatom: érdemes, lehet és kell kollégiumokat és gyermekotthonokat alapítani. Nem fog változni a világ, ha nem változnak az emberek. Ha nem trágázzuk meg a földet, ha nem vetünk magot, akkor nem arathatunk. Áldozatok nélkül nem változik meg a világ. Ha összefogunk, még azokkal a kis ezer lejekkel is, annyival amennyink van, hegyeket mozgathatunk.

Segítséggeddel összeszedhetjük a sokgyermekes, szegény családok kicsinyeit, s talán évek múlva közülük valaki megkéri a lányod kezét, vagy gyógyítani, nevelni fogja az unokádat. Talán közösséged papot kap áldozatod árán.

Lehet, hogy semmid sincs, magadat nem tartod sokra. Nincs célod. Férjed, feleséged meghalt, elhagyott s te úgy érzed, munkádra nincs szükség sehol. Lehet, hogy belefáradtál: magadat is felajánlhatod. Senki sincs magáért. Mindenki másért van. Talán te az árva gyermekekért vagy? Taníts, nevelj, moss, főzz velük, mondj mesét, vagy egyszerűen imádkozz a többiek munkájáért. Így megtapasztalod, befogadod az Urat a legkisebbekben.

Déván most 374 gyermekkel foglalkozunk. Sokan vagyunk. De ha lesz kivel és ha lesz mivel, újabb gyermekvárosokat alapítunk Csíkban, Háromszéken. Összeszedjük a családi fészekből kihullott gyermekeket.

Ezt kéri az Úr és mi ezt akarjuk.

Csaba testvér

Elérhetőségeink

Dévai Szent Ferenc Alapítvány Erdélyben:

Mobil: 094-625131, 094-625132, Fr. Böjte Csaba, ofm
Tel.,fax: 00-40-254-214873, E-mail: sztf@mail.recep.ro
Cím: RO-2700 Deva, Progresului u. 6. ROMANIA
Számlaszám: (EURO) 2511.1-184.4/EUR Cod swift: RNCBROBU

Dévai Szent Ferenc Alapítvány Magyarországon:

Cím: 1536 Bp., Pf.234. Tel.fax: (36) (1) 487-0005
„Dévai Szent Ferenc Alapítvány” számlaszám: 10300002-20145639-00003285
devaiszfulapitvany@webmail.hu

Interneten:

www.devaigyerekek.hu

Minden segítséget a dévai gyerekek nevében köszönünk!